

*М.К.БРАТЕНКО, канд. хім. наук, доц., В.О.ЧОРНОУС, канд. хім. наук,
О.І.ПАНИМАРЧУК, асистент, М.В.ВОВК, д-р. хім. наук,
І.П.БУРДЕНЮК, канд. мед. наук*

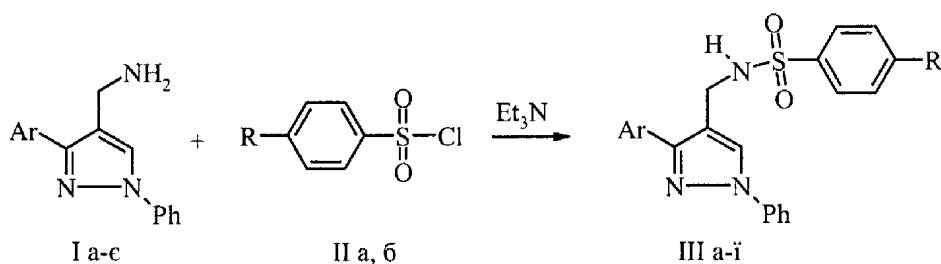
*Буковинський державний медичний університет,
Інститут органічної хімії НАН України*

СИНТЕЗ І ПРОТИМІКРОБНА АКТИВНІСТЬ N-[(4-ПІРАЗОЛІЛ)МЕТИЛ]БЕНЗОЛСУЛЬФАМІДІВ

Сполуки з сульфамідним фрагментом у своїй структурі є пептидоміметиками і широко використовуються в медицині як протимікробні препарати. Серед них варто відзначити ряд сульфонопохідних гетероциклічних амінів — норсульфазол, сульфазин, етазол, лідоприм [6]. Пошук нових лікарських засобів даного класу обумовлений появою стійких до дії відомих препаратів штамів бактерій. В аспекті спрямованої модифікації сульфамідних препаратів видається перспективним використання як гетероциклічної складової піразольного залишку, оскільки в ряду 4-функціональнозаміщених піразолів знайдені речовини з протимікробною активністю [1—4, 8, 9].

Базовими сполуками даного дослідження були обрані нещодавно [5] синтезовані нами 4-амінометилпіразоли (I а-є). Встановлено, що при нагріванні в ацетонітрилі в присутності триетиламіну вони відносно легко ацилюються заміщеними бензолсульфохлоридами (II а, б) з утворенням з високими виходами N-[(4-піразоліл)метил]бензолсульфамідів (III а-ї).

Синтезовані сполуки III а-ї (табл. 1) — безбарвні кристалічні речовини, обмежено розчинні в органічних розчинниках, окрім ДМСО, ДМФА. Їх індивідуальність підтверджена методом тонкошарової хроматографії, склад — результатами елементного аналізу, а структура — даними ПМР-спектрів.

Ar = C₆H₅ (Ia); 4-FC₆H₄ (Iб); 4-ClC₆H₄ (Iв); 4-BrC₆H₄ (Iг); 4-CH₃C₆H₄ (Iд);
4-CH₃OC₆H₄ (Iе); R=CH₃ (IIa); NHC(O)CH₃ (IIб)

В ПМР-спектрах синтезованих сполук наявні дублети протонів метиленових груп в діапазоні 3,97—4,02 м.ч ($J = 2,0$ Гц), синглети C—H⁵ протонів піразольного циклу в інтервалі 8,12—8,23 м.ч, триплети сульфамідних NH протонів у ділянці 7,81—7,90 м.ч ($J = 2,0$ Гц) та мультиплети ароматичних протонів у типовій для них ділянці 6,88—7,89 м.ч.

Експериментальна частина

Хід реакцій і чистоту синтезованих сполук контролювали методом ТШХ на пластинках «Silufol-UV-254» в системі діетиловий ефір—хлороформ (1:3). ПМР-спектри реєстрували на спектрофотометрі Varin-Gemini (300 МГц) в розчині ДМСО-d₆, внутрішній стандарт — тетраметилсилан.

N-[(1,3-Дифенілпіразол-4-іл)метил]-4-метилбензолсульфамід (IIIa). До розчину 1,25 г (5 ммоль) аміну (Ia) в 15 мл ацетонітрилу додавали 0,95 г (5 ммоль) сульфохлориду (IIa), 0,5 г (5 ммоль) триетиламіну і нагрівали при кип'ятінні протягом 2 год. Суміш охолоджували, додавали 30 мл води. Осад відфільтровували, промивали водою, сушили. Вихід — 98 %, кристалізували з оцтової кислоти.

Сполуки III б-ї отримували аналогічно.

Таблиця 1

N-[(4-Піразоліл)метил]бензолсульфаміди (III a-ї)

Сполука	Ar	R	Т. топл., °C	Вихід, %	Знайдено, %			Емпірична формула	Вираховано, %		
					C	H	N		C	H	N
IIIa	C ₆ H ₅	CH ₃	175—176	98	68,26	5,18	10,61	C ₂₃ H ₂₁ N ₃ O ₃ S	68,36	5,25	10,41
IIIб	C ₆ H ₅	NHC(O)CH ₃	220—222	59	64,49	4,90	12,65	C ₂₄ H ₂₂ N ₄ O ₃ S	64,56	4,97	12,55
IIIв	4-FC ₆ H ₄	CH ₃	135—136	92	65,51	4,63	10,07	C ₂₃ H ₂₀ FN ₃ O ₂ S	65,54	4,78	9,97
IIIг	4-FC ₆ H ₄	NHC(O)CH ₃	210—211	54	62,00	4,47	12,16	C ₂₄ H ₂₁ FN ₄ O ₃ S	62,06	4,56	12,06
IIIд	4-ClC ₆ H ₄	CH ₃	151—152	93	62,98	4,50	9,69	C ₂₃ H ₂₀ ClN ₃ O ₂ S	63,08	4,60	9,59
IIIе	4-ClC ₆ H ₄	NHC(O)CH ₃	178—180	65	59,83	4,30	11,76	C ₂₄ H ₂₁ ClN ₄ O ₃ S	59,93	4,40	11,65
IIIж	4-BrC ₆ H ₄	CH ₃	148—149	95	57,20	4,03	8,88	C ₂₃ H ₂₀ BrN ₃ O ₂ S	57,27	4,18	8,71
IIIз	4-CH ₃ C ₆ H ₄	CH ₃	132—133	95	69,00	5,50	10,16	C ₂₄ H ₂₃ N ₃ O ₂ S	69,04	5,55	10,06
IIIі	4-CH ₃ OC ₆ H ₄	CH ₃	165—166	76	66,40	5,31	9,79	C ₂₄ H ₂₃ N ₃ O ₃ S	66,49	5,35	9,69
IIIї	4-CH ₃ OC ₆ H ₄	NHC(O)CH ₃	208—210	61	63,24	5,28	11,51	C ₂₅ H ₂₄ N ₄ O ₄ S	63,01	5,08	11,76

Протимікробну активність синтезованих сполук відносно еталонних штамів грам-позитивних (*S. aureus* ATCC 25922, *E. faecalis* ATCC 29213, *B. subtilis* 8236F800) та грам-негативних (*E. coli* ATCC 29922, *P. aeruginosa* ATCC 27853) бактерій визначали стандартним методом серійних подвійних розведень у м'ясопептонному бульйоні при бактеріальному навантаженні $2,5 \cdot 10^5$ мікробних одиниць в 1 см³ розчину [7]. За діючу дозу приймали мінімальну пригнічуючу концентрацію (МПК) сполук — максимальне розведення, яке приводить до повного пригнічення бактеріальних тест-культур.

Таблиця 2

ПМР-спектри сполук (III а-ї)

Сполука	C(O)CH ₃ , 3H, C	CH ₃ , 3H, C	CH ₂ , 2H, δ, J=2,0 Гц	Ароматичні протони, M	C-H ^α 1H, C	Інші протони
IIIa	—	238	4,02	7,29–7,89 (14H)	8,20	7,89 (1H, τ, NH)
IIIб	2,08	—	4,01	7,28–7,72 (14H)	8,21	7,84 (1H, τ, NH), 10,23 (1H, c, NH)
IIIв	—	2,32	3,99	7,16–7,68 (13H)	8,20	7,90 (1H, τ, NH)
IIIг	2,09	—	4,00	7,17–7,74 (13H)	8,20	7,84 (1H, τ, NH), 10,25 (1H, c, NH)
IIIд	—	2,38	3,99	7,27–7,77 (13H)	8,23	7,90 (1H, τ, NH)
IIIе	2,09	—	3,99	7,29–7,75 (13H)	8,22	7,82 (1H, τ, NH), 10,24 (1H, c, NH)
IIIж	—	2,39	4,00	7,28–7,76 (13H)	8,23	7,89 (1H, τ, NH)
IIIз	—	2,37	3,99	7,20–7,74 (13H)	8,12	2,40 (3H, c, CH ₃), 7,88 (1H, τ, NH)
IIIі	—	2,38	3,98	6,91–7,69 (13H)	8,16	3,82 (3H, c, CH ₃ O), 7,86 (1H, τ, NH)
IIIї	2,08	—	3,97	6,88–7,70 (13H)	8,19	3,81 (3H, c, CH ₃ O), 7,81 (1H, τ, NH)

Результати досліджень (табл. 3) показали, що сульфаміди III а-ї мають помірну протимікробну дію. Найбільш чутливими до цих сполук є штами золотистого стафілокока (*S. aureus* ATCC 25925).

Висновки

1. Розроблений метод синтезу нових N-[(4-піразол)метил]бензолсульфамідів, будова яких підтверджена елементним аналізом, ПМР-спектроскопією, а індивідуальність — тонкошаровою хроматографією.

2. Встановлено, що синтезовані сполуки виявляють помірну протимікробну активність.

Таблиця 3

Результати вивчення протимікробної активності синтезованих сполук (III а-ї)

Сполука	МБЦК, мкг/мл				
	<i>S. aureus</i> ATCC 25923	<i>E. faecalis</i> ATCC 29213	<i>B. subtilis</i> 8236 F800	<i>E. coli</i> ATCC 25922	<i>P. aeruginosa</i> ATCC 27853
IIIa	125	125	125	125	125
IIIб	31,2	125	62,5	125	125
IIIв	125	125	125	125	125
IIIг	15,5	62,5	31,2	125	125
IIIд	62,5	125	125	125	125
IIIе	31,2	125	125	125	125
IIIж	125	125	125	125	125
IIIз	62,5	125	125	125	125
IIIі	62,5	125	125	125	125
IIIї	31,2	125	125	125	125
Стрептоцид	62,5	31,2	62,5	62,5	125

1. Братенко М.К., Вовк М.В., Сидорчук І.Й. // Фармац. журн. — 1999. — № 1. — С. 68–76.
2. Братенко М.К., Черноус В.О., Вовк М.В. та ін. // Там же. — 2002. — № 2. — С. 55–59.
3. Братенко М.К., Волошин Н.П., Петрулин Н.О. и др. // Хим.-фармац. журн. — 1998. — Т. 32, № 6. — С. 29–30.
4. Братенко М.К., Сидорчук И.И., Халатурник М.В. и др. // Там же. — 1999. — Т. 33, № 2. — С. 24–25.
5. Братенко М.К., Панимарчук О.И., Мельниченко Н.В. и др. // Журн. орган. химии. — 2005. — Т. 41, Вып. 2. — С. 247–251.
6. Махновський М.Д. Лекарственные средства. — М.: Новая волна, 2002. — Т. 2. — 540 с.
7. Методы экспериментальной химиотерапии / Под. ред. Г.Н.Першина. — М.: Медицина, 1971. — 539 с.
8. Черноус В.А., Братенко М.К., Вовк М.В. и др. // Хим.-фармац. журн. — 2001. — Т. 35, № 4. — С. 26–28.
9. Thana M.A., Abdu A.-R.E. // J. Chem. Technol. And Biotechnol. — 1992. — Vol. 55, № 2. — P. 157–161.

Надійшла до редакції 11.04.2005.

М.К.Братенко, В.А.Чорноус, О.И.Панимарчук, М.В.Вовк, І.П.Бурденюк

СИНТЕЗ И ПРОТИВОМИКРОБНАЯ АКТИВНОСТЬ
N-[(4-ПИРАЗОЛИЛ)МЕТИЛ]БЕНЗОЛСУЛЬФАМИДОВ

Осуществлен синтез новых N-[(4-пиразолил)метил]бензолсульфамидов ацилированием 4-аминометилпиразолов бензолсульфохлоридами. Строение полученных соединений подтверждено элементным анализом, ПМР-спектроскопией, а индивидуальность — тонкослойной хроматографией. Показано, что синтезированные соединения проявляют умеренную противомикробную активность.

M.K.Bratemko, V.O.Chornous, O.I.Panimarchuk, M.V.Vovk, I.P.Burdenuk

SYNTHESIS AND ANTIMICROBAL ACTIVITI
OF N-[(PYRAZOLYL)METHYL]BENZENESULFAMIDES SAMMARY

SUMMARY

N-[(4-Pyrazolul)methyl]benzenesulfamides were synthesized by acylation of 4-aminomefhylypyrazols with benzenesulfochlorides. A structure of the obtaininy compounds were confirmed by elemental analysis ¹HNMR-spectroscopy and their individuality by TLC. It's established that obtaininy compounds possess moderate antimicrobial activity.